„LINIILE PETROLULUI” ÎN BUCOVINA

OVIDIU BÂTĂ

Die „Öllinien“ in der Bukowina

(*Zusammenfassung*)[*]

Die Anwesenheit der Erdöllagerstätten in der Bukowina war schon seit der Mitte des 19. Jahrhunderts bekannt. Die allgemeinen geologischen, petrographischen und tektonischen Bedingungen der Bukowiner Erdölzone war denjenigen in Galizien ähnlich, wo es schon eine entwickelte Erdölindustrie gab. Die Petroleumvorkommen in der Bukowina waren eine Verlängerung derjenigen aus Galizien und ergänzten den Raum zwischen den Erdöllagerstätten aus Galizien und der Moldau.

1880 veröffentlichte der Bergrat Bruno Walter die Arbeit mit dem Titel *Die Chancen einer Erdölgewinnung in der Bukowina*, worin er zu analysieren und zu beweisen versuchte, ob man in dieser Provinz Erdöl vorteilhaft gewinnen konnte. Er präsentierte ausführlich alle Erdölvorkommen der Bukowina, die in drei Linien (den sogenannten „Öllinien”) der Karpahtenaxe paralell liefen: die erste Linie war Briaza – Sadowa – Kimpolung – Stulpikani, die zweite Linie war Dichtenitz – Putna – Russmoldowitza – Watramoldowitza und die dritte war Berhometh – Krasna – Karlsberg – Kloster Putna – Marzina – Solka – Kaczyka – Slatina.

Obwohl die Versuche, Erdöl zu gewinnen, wichtig für die Analyse der Petroleumvorkommen in der Bukowina waren, wurden die Versuchsarbeiten ohne Regeln, ohne fachmännische Leitung, ohne genügendes Kapital und nach ungeeigneten Methoden betrieben. Deswegen wurde eine Erdölindustrie in der Bukowina nicht gefördert.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowina, Galizien, Erdölzone, Öl, Bruno Walter, Petroleumfundorte, Schächte, Ölschürfe, Erdölindustrie.

În literatura secolului al XIX-lea referitoare la petrol, se spunea că zona petroliferă din Galiţia se prelungeşte pe versantul nord-estic al Carpaţilor, peste Bucovina, în jos, până în Moldova, şi că zăcămintele de ţiţei din Bucovina sunt în legătură directă cu zona petroliferă din estul Galiţiei.

[*] Traducere: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXIV**, 1 (48), p. – , Rădăuţi – Bucureşti, 2017

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

La o depărtare de numai 7 mile nord-vest de graniţa Bucovinei, se afla ultimul loc cu petrol din estul Galiţiei, la Sloboda Rungurska, cu o producţie anuală de circa 100 000 kg de petrol brut. Mai aproape de graniţa Bucovinei, se cunoşteau şi alte iviri de petrol, şi anume la Kosmacz (Cosău) şi Žabie (Verkhovyna).

Prezenţa petrolului în subsolul Bucovinei era deci sigură, „căci nu e posibil ca pe teritoriile Vechiului Regat, pe de o parte, şi pe cele ale Galiţiei, pe de altă parte, să se afle petrol, iar în Bucovina, cu aceeaşi stratificaţie, să lipsească”[1].

Plecând de la această realitate, şi în Bucovina sunt semnalate, începând de prin anul 1860, preocupări menite a pune în evidenţă prezenţa petrolului, „fluid de energie care joacă un rol aşa de important în viaţa economică a tuturor ţărilor”[2].

Zona cu acumulări de petrol se întindea şi dincolo de râul Ceremuş, pe versantul drept al acestuia, ajungând până la Dihtineţ (Dihteneţ, Dichtinetz). Alte semne ale prezenţei acumulărilor de petrol s-au descoperit de-a lungul culmii de nord-est a Carpaţilor, prin Bucovina, începând de la Berhomet până la Câmpulung şi Stulpicani, la graniţa cu Moldova.

Cel care a studiat problema prezenţei petrolului în Bucovina a fost consilierul superior de administraţie minieră Bruno Walter (1828–1890). În acest domeniu, Bruno Walter a publicat, în anul 1880, lucrarea *Die Chancen einer Erdölgewinnung in der Bukowina* (Posibilitatea unei producţii de petrol în Bucovina), în care, după cum spunea acesta, „voi încerca să demonstrez obiectiv care ar fi şansele de succes în obţinerea petrolului în Bucovina”[3].

În demersul său, Bruno Walter a luat în considerare analogiile cu alte districte petrolifere, în special cu cel din Galiţia, dar şi din Rusia şi S.U.A., respectiv în ce măsură raporturile geologice – îndeosebi cele tectonice şi petrografice, sub incidenţa cărora a apărut petrolul în Bucovina – sunt asemănătoare sau identice cu cele care condiţionează funcţionarea centrelor de exploatare petrolieră profitabile din alte ţări. „Dacă aceste consideraţii – spunea Bruno Walter – vor veni cu rezultate favorabile, atunci se va putea trece, în linişte, şi în Bucovina, la explotarea petrolului. Deşi nu se poate garanta succesul deplin, [...] măcar există avantajul că evaluarea corectă a condiţiilor naturale va ajuta, cu o marjă de eroare mai mică, la prognosticarea unui eventual profit”[4].

Bruno Walter a tratat în detaliu ivirile de petrol cunoscute în Bucovina, iviri ce se înscriau pe o serie de trei aliniamente dispuse paralel cu crestele

[1] Ernst Prelici, *Ceva despre subsolul bucovinean*, în „Calendarul «Glasul Bucovinei» pe anul 1921”, Cernăuţi, 1921, p. 133.

[2] Ilie Popescu, *Bogăţiile miniere ale Bucovinei*, în „Analele minelor din România”. Revista „Asociaţiei Inginerilor şi Technicienilor din Industria Minieră”, Bucureşti, anul IX, nr. 11, noiembrie 1926, p. 662.

[3] Bruno Walter, *Die Chancen einer Erdölgewinnung in der Bukowina*, în „Jahrbuch der k. k. Geologischen Reichsanstalt”, Wien, 30. Band, 1. Heft, 1880, p. 115.

[4] *Ibidem*, p. 116.

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

Carpaţilor, de la vest la est, aliniamente pe care le-a numit „liniile petrolului” („*drei Oellinien*”)[5].

Pe *Harta industriei şi căilor de comunicaţie a Ducatului Bucovina* (*Industrie- und Communicationskarte des Herzogthues Bukowina*), editată de către Biroul Camerei de Meserii şi Comerţ a Ducatului Bucovina în anul 1861 (Praga, 1861, 4 foi), sunt marcate izvoarele de petrol (*Naphtaquellen*) de la Dihtineţ (versantul stâng al pârâului Putila), Şipot Privat (pe râul Siret) şi Breaza (pe versantul stâng al râului Moldova).

Linia de vest (I–I’), situată în partea vestică a flişului, în apropierea contactului dintre acesta şi zona cristalino-mezozoică, este marcată de aliniamentul dat de localităţile Breaza – Sadova – Câmpulung Moldovenesc – Stulpicani.

Pe *Harta zăcămintelor de minereuri din sudul Bucovinei* (*Die Erzlagerstätten der südlichen Bukowina*)[6], locuri cu petrol (*Petroleumfundorte*) sunt marcate în apropiere de cătunul Runcul, pe pârâul Benia, afluent de stânga al Moldovei, mai sus de Breaza (două locuri) şi la Sadova, pe versantul stâng al pârâului Sadova (un loc).

Pe acest aliniament, s-au făcut încercări de foraje pentru exploatarea petrolului la 3,5 km est de Breaza, în Valea Neagra, în anii 1867 şi 1868, cu rezultate neînsemnate.

La Câmpulung, încercări de obţinere a petrolului s-au făcut pe versantul stâng al Văii Moldovei, în zona înaltă a acestuia. În anii 1860, persoane private au încercat să găsească petrol, cu ajutorul fântânilor sau al galeriilor, în circa 15 puncte, cu rezultate destul de bune, deşi mai toate săpăturile au ajuns la numai 10–15 m adâncime[7]. Lucrările au fost abandonate din cauza greutăţilor mari de exploatare.

Bruno Walter spunea, în anul 1876, că „încercările neregulate din regiunea Câmpulung, Breaza, Stulpicani şi Vatra Moldoviţei de a obţine petrol cu ajutorul unor puţuri de 15–40 m adâncime au dus la concluzia că produsul extras era de o calitate deosebită, cheltuielile fiind aproape complet acoperite de valoarea sa pe piaţă. Prin urmare, nu este exclus ca o exploatare consecventă, raţională să ducă la rezultate profitabile”[8].

Explorări s-au făcut şi la Stulpicani, pe versanţii muntelui Runcul lui To(n)chin, fără vreun rezultat oarecare.

Exploatarea izvoarelor de petrol de la Breaza şi Câmpulung a fost încercată şi de alte consorţii, fără rezultate mulţumitoare, totuşi. Nimeni nu a

[5] *Ibidem*, p. 131.

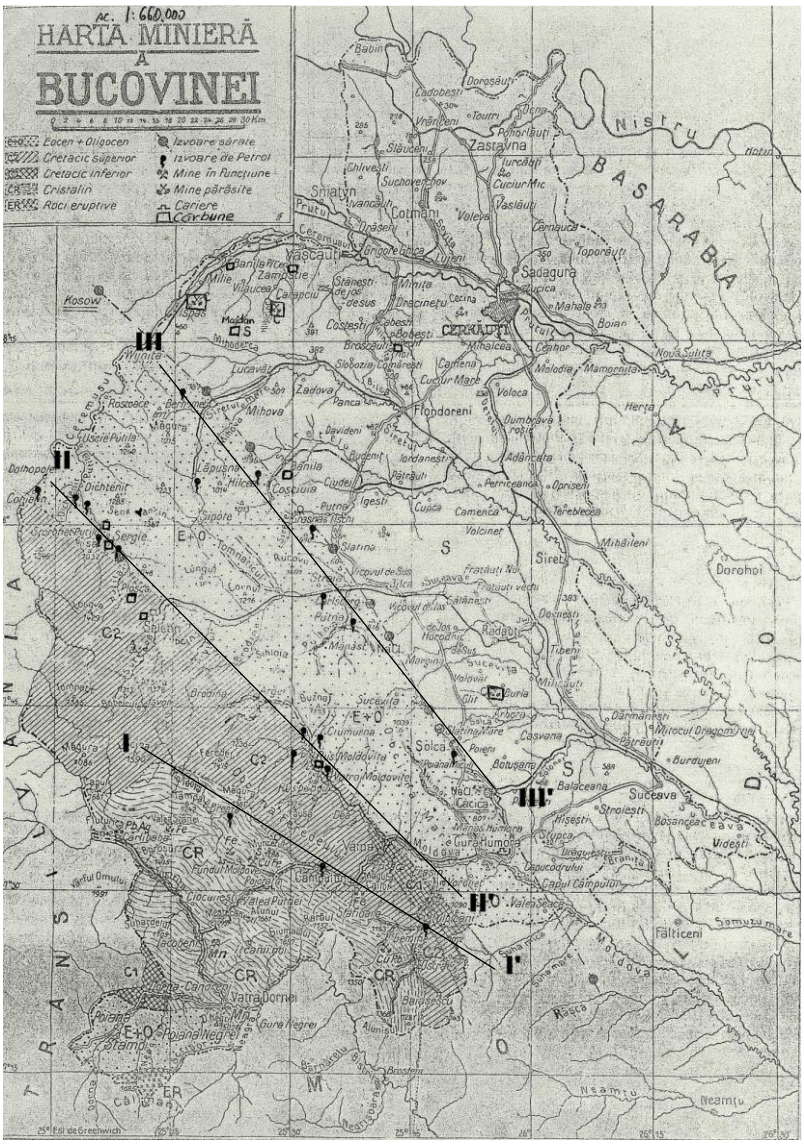
[6] *Die Bukowina. Eine allgemeine Heimatkunde*, Czernowitz, Selbstwerlag, 1899.

[7] Bruno Walter, *op. cit.*, p. 133.

[8] Idem, *Die Erzlagerstätten der südlichen Bukowina*, în „Jahrbuch der k. k. Geologischen Reichsanstalt”, Wien, 26. Band. 1876, IV. Heft, Alfred Hölder k. k. Hof- und Universitäts-Buchhändler, p. 409.

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

încercat să exploateze izvoarele similare, dar mult mai sărace, de pe Dealul Măgura şi din Valea Suha[9].

[9] *Hauptbericht und Statistik über das Herzogthum Bukowina für die Periode vom Jahre 1862–1871* (în continuare se va cita *Hauptbericht und Statistik*), Herausgegeben von der Bukowinaer Handels und Gewerbekammer, Lemberg, Druck v. K. Piller, Selbstverlag der Handelskammer, 1872, p. 209.

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

Harta minieră a Bucovinei, după Ilie Popescu (1926),
completată de noi cu „liniile petrolului”

Inginerul Ilie Popescu consemna, în anul 1926: „S-au făcut, în diferite regiuni, exploatări prin puţuri, prin galerii, chiar la Câmpulung Moldovenesc, în special în satul Sadova. Puţurile de petrol de aici au mers până la 70 de metri adâncime şi au avut manifestări la care nimeni nu se aştepta. Primele straturi de petrol s-au întâlnit la 30 m, iar la 50 de metri au apărut gaze atât de puternice, încât a avut loc o explozie în care au ars trei oameni. Se scotea din puţ 800–1 000 kg. Dacă dintr-un puţ scoţi 1 000 kg pe zi, ce va ieşi dintr-o sondă din mijlocul zăcământului?”[10]

Linia de mijloc (II–II’), situată în mijlocul benzii de gresie (Eocen-Oligocen), este marcată de locurile cu petrol descoperite la Dihteniţ – („aici se află urme de izvoare de păcură”[11]) – Putna – Ruşii-Moldoviţei – Vatra Moldoviţei.

Pe linia de mijloc, la Dihteniţ, în Valea Moldoviţei – la Rus-Moldoviţa, în Vatra Moldoviţei şi în Valea Repormucina –, s-au făcut explorări cu foarte bune rezultate. Lipsa de capital şi metodele tehnice aplicate fără plan au dus şi aceste întreprinderi la eşec.

Punctul de explorare situat cel mai la nord-vest pe această linie a fost la Dihteniţ. Despre acest punct menţionează, în anul 1872, *Raportul general al Camerei de Comerţ şi Meserii al Bucovinei* următoarele: „Pentru Dihteniţ s-a constituit un consorţiu, în anul 1864, care a cumpărat parcelele corespunzătoare şi a dispus săparea a 18 puţuri cu adâncimea de 16 până la 18 stânjeni [30–35 m, n. n. – O. B.]. Din toate aceste puţuri s-a obţinut, la început, o cantitate de 10 chintale de petrol pe săptămână, de calitate excelentă, cantitate care s-a diminuat treptat până la aproape două chintale, ulterior şi mai puţin, până când întreaga afacere a devenit neprofitabilă. Cu ocazia unei ruperi de nori, în anul 1868, puţurile săpate aproape de torentul de la Dichtineţ au fost umplute cu pietriş şi nisip, orice încercare de a se mai obţine petrol fiind imposibilă”[12].

Un alt punct de obţinere a petrolului de pe acest aliniament a fost la Repormucina – „cătun vechi, pendinte de comuna rurală Ruşii-Moldoviţei, districtul Câmpulung. Aici se află izvoare de petrol”[13]. La Repormucina, în anul 1860, un evreu a săpat un puţ de circa 30 de metri adâncime şi a scos circa 10 chintale de petrol. În timp, puţul s-a umplut de apă, pe a cărei suprafaţă s-a format o peliculă de petrol[14].

[10] Ilie Popescu, *op. cit.*, p. 665.

[11] Em. Grigorovitza, *II. Dicţionarul geografic al Bucovinei*, Bucureşti, Atelierele Grafice SOCEC & Co., Societate Anonimă, 1908, p. 85.

[12] *Hauptbericht und Statistik*, p. 209; Bruno Walter, *op. cit.*, p. 136.

[13] Em. Grigorovitza, *op. cit.*, p. 179.

[14] Bruno Walter, *op. cit.*, p. 137.

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

Linia de est (III–III'), situat la nord-est de zona gresiei, uneşte localităţile Berhomet – Crasna – Gura Putnei – Mănăstirea Putna – Marginea – Solca – Cacica – Slătioara.

Despre punctele de explorare a petrolului de pe această linie, Bruno Walter spunea că „nu-mi este cunoscut niciunul din experienţă proprie şi nici nu am putut afla nimic despre acestea”[15].

Totuşi, şi pe acest aliniament s-a constatat prezenţa nisipurilor şi a gresiilor cu petrol, dar nu s-au făcut foraje. O dovadă a prezenţei petrolului o constituie şi faptul că, la Cacica, lucrările făcute pentru conturarea zăcământului de sare de aici au intrat în aureola petroliferă[16].

Făcând rezumatul cercetărilor sale şi a încercărilor de a se obţine petrol în Bucovina, Bruno Walter ajunge la o serie de concluzii[17]:

– în Bucovina se întrunesc, în mod favorabil, acele condiţii care, conform stadiului actual al cunoştinţelor în acest domeniu, apar şi în alte sectoare petrolifere din zona Carpaţilor şi care permit exploatarea petrolului;

– condiţiile generale geologice, petrografice şi tectonice ale zonei petrolifere din Bucovina sunt de aşa natură, că nu există niciun motiv ca succesele să fie mai mici decât cele obţinute în Galiţia, în aceleaşi condiţii. Un argument în acest sens este şi faptul că stratele petrolifere din Galiţia de Est trec direct în Bucovina şi că izvoarele de petrol de aici sunt continuarea celor galiţiene şi completează spaţiul gol dintre zăcămintele galiţiene şi cele moldoveneşti;

– în Bucovina, urmele de petrol de la suprafaţă nu sunt mai puţine decât în alte locuri, unde, ulterior, s-au găsit zăcăminte bogate la adâncime;

– încercările de până acum nu pot fi considerate decisive, deoarece au fost făcute fără o bază ştiinţifică, fără reguli, fără coordonare de specialitate şi fără capitalul necesar. În pofida amplorii reduse, aceste încercări au dat, totuşi, rezultate şi au confirmat ipoteze importante pentru analiza chestiunii petrolului în Bucovina;

– în toate tentativele de a săpa puţuri şi de a se construi galerii, nu s-a obţinut petrol decât în cantităţi mici, acestea găsindu-se în depozitele de gresie;

– lucrările nu au avut suficient capital, nu au avut o conducere specializată şi au fost făcute fără consecvenţă. Puţurile se părăsesc deseori în momentul cel mai favorabil, atunci când presiunea gazului creşte şi există o dovadă destul de sigură că acolo se află cantităţi mari de petrol la adâncime;

– aceste încercări confirmă, însă, sub aspectul genezei şi al tectonicii, rezultatele constatate deja în alte ţări (Galiţia). În Bucovina, petrolul se formează din conţinutul de bitum din ardezia neocomiană. El este absorbit de bancurile de

[15] *Ibidem*, p. 138.
[16] Ilie Popescu, *op. cit.*, p. 666.
[17] Bruno Walter, *op. cit.*, p. 138, 139, 141.

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

gresie poroasă şi iese la suprafaţă sub formă de izvor pe creasta anticlinalului, în majoritatea punctelor;

– în zonele înalte din Bucovina, la adâncime, s-a obţinut petrol într-un mod aproape rentabil. Era, însă, nevoie de dovezi mai consistente, dacă statul şi provincia Bucovina ar putea beneficia de milioane de pe urma exploatării sau dacă petrolul bucovinean era o himeră. Pentru aceasta era nevoie de bani.

Exista posibilitatea ca statul să preia obligaţia de a rezolva astfel de chestiuni de bază ale industriei petrolului, să creeze o bază nouă şi să o ridice.

Un al doilea factor foarte important în Bucovina, care avea toate şansele să preia activitatea de exploatare, era Fondul Religionar. Dacă întreprinderea reuşea, Fondul Religionar, în calitate de cel mai mare proprietar funciar din ţară, ar fi putut obţine rente importante de pe urma unor terenuri care, altfel, nu-i aduceau niciun profit şi care erau pustii. O industrie petrolieră pe domeniul sau în apropierea domeniilor Fondului Religionar ar fi conferit valoare unor locuri care, altfel, ar fi rămas nerentabile pentru mult timp.

Investitorii privaţi ar constitui al treilea grup de interes care s-ar fi putut orienta spre această afacere. Pentru aceştia, o atare întreprindere avea o serie de avantaje:

1) Terenul petrolifer din Bucovina oferă cele mai favorabile şanse de succes. Este, încă, un teren virgin, neafectat de exploatări păguboase şi ruinat, cum este cazul în alte ţări.

2) Terenul petrolifer se întinde, în mare parte, pe zona Fondului Religionar al Bucovinei. În schimbul unei mici cote-parte către acesta, investitorii privaţi ar putea obţine dreptul de exploatare, pe de o parte, iar pe de alta, acest tip de convenţie ar împiedica apariţia micilor exploatatori, care se lipesc pe lângă punctele mari de exploatare şi care colectează şi ei petrol, ducând la scăderea nivelului acestuia.

3) Se pot încheia convenţii avantajoase asemănătoare şi cu comunele sau cu ţăranii proprietari, ale căror terenuri se află în zonele petrolifere.

4) Mediul local, accesul în zonă şi căile de comunicaţie sunt avantajoase. Terenul petrolifer este străbătut de numeroase şosele şi drumuri destul de bune.

5) Peste tot în Bucovina lemnul are un preţ destul de scăzut, la fel şi pământul.

6) Preţul forţei de muncă este şi el foarte scăzut. Pentru săparea puţurilor se găsesc mineri experimentaţi, care se pricep şi la foraje.

Prezenţa petrolului în Bucovina a fost menţionată şi de P. S. Aurelian: „Se află în diferite localităţi din Bucovina mai multe izvoare de petrol, însă, după cum se vede, debitul lor este neînsemnat, deoarece nu s-au putut înfiinţa uzine, ca în România şi în alte ţări. Ca şi la noi, ţăranii munteni amestecă petrol cu păcură pentru a unge osiile carelor. Izvoarele de petrol cele mai abundente s-au descoperit în comuna Breaza, lângă Câmpulung şi [în] alte câteva localităţi din cuprinsul

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

acestui ţinut. În ţinutul Vijniţei, la poalele muntelui Măgura, se află câteva izvoare petrolifere”[18].

Înspre sfârşitul secolului al XIX-lea, un consorţiu a demarat cercetări cu foraje pentru petrol în văile Moldovei, Moldoviţei şi Suhei, cu perspective de succes în zona comunelor Rus-Moldoviţa şi Moldoviţa, Câmpulung, Rus pe Boul, Stulpicani şi Sadova. Forajele, în sistem canadian, au fost proiectate până la o adâncime de 600 m. Deşi petrolul găsit până la adâncimea de 200 de metri era într-o cantitate neînsemnată, investitorii se aşteptau la rezultate mai bune în orizonturile mai adânci.

Wichtig für Haushaltungen.

Die Erste Bukowiner Nafta-Gesellschaft

beehrt sich einem P. T. Publikum die Anzeige zu machen, daß sie in Czernowitz ein Lager ihres in der Bukowina gewonnenen

Petroleums

eröffnet hat.

Das Verschleißlokale befindet sich im Hotel zum „schwarzen Adler“, Eingang zur Bischofsgasse, wo

unexplodirbare geruchlose Nafta zu staunend billigen Preisen

verkauft wird. 1.3—1

„Important pentru gospodării. Prima societate petrolieră din Bucovina îşi onorează publicul cu anunţul că a deschis în Cernăuţi un depozit cu petrol obţinut de aceasta. Punctul comercial este în incinta Hotelului „Schwarzen Adler”, intrarea spre Bischofsgasse, unde se vinde petrol neinflamabil, inodor, la preţuri incredibil de mici”.
(Anunţ publicitar în „Bukowina. Landes- und Amts-Zeitung”, Czernowitz, VI. Jahrgang, nr. 2. Freitag 4. Jänner 1867, p. 4.)

Interesul pentru exploatarea petrolului s-a manifestat în Bucovina şi la începutul secolului al XX-lea.

Înainte de Primul Război Mondial, „prima societate bucovineană c. g. l. pentru exploatarea ţiţeiului brut” din Cernăuţi a dobândit, la Frasin, un număr de 11 perimetre de exploatare, iar la Stulpicani 23 de perimetre. Pe valea Suhei şi la Măgura, existau izvoare de petrol pentru care nu se făcuseră încercări pentru exploatare. Sub Dealul Măcieşului, de pe Valea Negrilesei, exista un izvor de ţiţei

[18] P. S. Aurelian, *Bucovina. Descriere economică însoţită de o hartă*, Bucureşti, Tipografia Laboratorilor Români, 1876, p. 63.

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

utilizat de localnici în gospodării. Societatea menţionată a instalat în apropiere de izvor o sondă, oprită din cauza unei erupţii.

Dovezi ale prezenţei petrolului au fost găsite şi la Găineşti, la sud-est de Stulpicani, pe valea pârâului Suha Mică, dincolo de graniţa sudică a Bucovinei.

În zona Moldoviţa, au fost executate lucrări artizanale de exploatare a hidrocarburilor lichide (petrol) în perimetrul Petak – Moscele, prin puţuri cu adâncimi de până la 30 de metri, care au fost ulterior abandonate.

În anul 1921, inginerul Ernst Prelici afirma că „dacă vom fi vrednici, peste 10–15 ani o să avem o Câmpină şi un Băicoi”[19], iar inginerul minier Ilie Popescu spunea, într-o comunicare făcută la Al doilea Congres al Asociaţiei Inginerilor şi Tehnicienilor din Industria Minieră, din anul 1926, că „acest izvor de bogăţie [petrolul, n. n. – O. B.] este în Bucovina foarte bine reprezentat. De la frontiera noastră înspre Polonia, de la Ceremuş, de la localitatea Vijniţa şi până la Stulpicani, se întinde o zonă, la vest de linia sării şi la est de cristalin, care prezintă atâtea iviri de petrol, atâtea anticlinale şi atâtea locuri proprii pentru dezvoltarea industriei petrolifere, încât rămânem surprinşi că nu s-a dezvoltat până acum o industrie petrolieră în Bucovina”[20].

Ca argumente, Ilie Popescu amintea: prezenţa, în satul Dichteniţ, a sute de puţuri săpate cu mâna până la 40 de metri adâncime, în care se găsea încă petrol folosit de oameni ca să ungă osiile la căruţe; izvoarele de petrol de la Dolhopole, Serghie – aici, pe pârâul Slatina, era un izvor sărat situat între două anticlinale şi în apropierea acestuia erau iviri de petrol –, Iabloniţa, Putila, Storoneţ; ivirile de petrol de pe Valea Moldoviţei unde, lângă Vatra Moldoviţei, s-au săpat două sonde până la o adâncime de 700 de metri de către o societate engleză şi au dat de petrol şi apă[21].

Încercând să înţeleagă de ce nu s-a dezvoltat industria petrolului în Bucovina, Ilie Popescu a găsit o explicaţie foarte clară: „fiin[d]că şi acolo, ca de obicei la începutul tuturor exploatărilor de petrol, s-a neglijat închiderea apelor. Aşa că, neînchizându-se apele, în loc să avem petrol, avem apă amestecată cu petrol, care şi astăzi curge în locurile acelor sonde”[22].

În general, cercetările pentru petrol nu au dat rezultate satisfăcătoare. Procedeele folosite, lipsa specialiştilor, greutăţile mari întâmpinate în procesul exploatării etc. au determinat abandonarea lucrărilor.

Pentru completarea informaţiilor, redăm, în *Anexă*, un articol de ziar din anul 1890, referitor la starea industriei petrolului în Bucovina la sfârşitul secolului al XIX-lea.

[19] Ernst Prelici, *op. cit.*, p. 134.
[20] Ilie Popescu, *op. cit.*, p. 665.
[21] *Ibidem*.
[22] *Ibidem*.

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

Anexă

Industria petrolului în Bucovina

Încă din anii 1860, când producţia petrolieră din Galiţia era abia la început, existenţa petrolului în Bucovina era deja cunoscută. În urma unei încercări de exploatare, în apropiere de Câmpulung, s-a găsit petrol la o adâncime de câţiva stânjeni, dar în cantitate mică. Ca urmare, numeroşi întreprinzători particulari au început să foreze în apropiere de Câmpulung, Sadova, Breaza, Stulpicani, ajungând, în cea mai mare parte, la acelaşi rezultat: descoperirea petrolului la mică adâncime. Nicăieri, însă, nu se putea face o exploatare de durată şi a unor cantităţi mari.

În anul 1883, la iniţiativa consilierului minier superior Walter, care a desfăşurat o activitate deosebită în domeniul investigaţiilor geologice în Bucovina, a luat fiinţă o societate, alcătuită, în cea mai mare parte, din mari proprietari de pământ. Aceştia au încheiat contracte pe mai mulţi ani cu unele comune din Bucovina, precum şi un contract pentru 25 de ani cu Fondul Religionar Greco-Ortodox, prin care acesta din urmă concesiona dreptul de exploatare a întregului său domeniu, în vederea descoperirii şi valorificării petrolului din Bucovina.

Pe atunci, însă, se credea că se pot obţine rezultate mari cu mijloace puţine. Primul capital de acţiuni a fost fixat la 30 000 de florini şi a fost epuizat în scurt timp, în urma săpăturilor şi a forajelor efectuate în diferite locuri. Ulterior, s-a luat în considerare o mărire a capitalului la 150 000 de florini; cu toate acestea, s-a ajuns la o subscripţie de circa 60 000 de florini. Şi această sumă s-a dovedit a fi mult prea mică pentru o întreprindere amplă şi rentabilă, aşa încât, în curând, Societatea Petrolului din Bucovina, după ce începuse deja forajele şi lucrările de amenajare a puţurilor la Rus-Moldoviţa, Sadova şi Câmpulung, şi ridicase şi construcţiile aferente, a rămas fără fondurile necesare continuării acestor lucrări. În timpul executării tuturor forajelor, petrolul a fost descoperit în stratele de la suprafaţă. Cea mai mare adâncime a fost atinsă la Rus-Moldoviţa, dar cantitatea de petrol a fost nesemnificativă.

Forajul petrolier ajunsese, în acei ani, la mare căutare. Metodele clasice, considerate a fi cele mai bune, fuseseră deja depăşite de sistemul de forare canadian, care avea un randament de zece ori mai mare. Chiar şi în Galiţia se credea cu tărie că sub 300 de metri adâncime nu se putea obţine o producţie mulţumitoare de petrol aproape nicăieri.

Dar Societăţii îi lipseau fondurile în vederea achiziţionării inventarului necesar acestor foraje la mare adâncime şi, cum se întâmplă deseori la noi în Bucovina, investitorii au fost descurajaţi de lipsa unui profit consistent şi imediat.

Între timp, datorită cercetărilor consilierilor minieri Pauli şi Walter, ale lui Julius Roth, Perkins şi ale altora, s-a constatat cu exactitate că zona petrolieră care traversează Carpaţii şi cuprinde Wietrzno, Sloboda şi celelate puncte

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

petroliere din Galiţia, trece şi prin toată Bucovina şi se continuă cu întreg terenul din Moldova, luat în exploatare. În multe puncte de pe această linie, ivirile de petrol sunt la fel ca cele din depozitele de petrol din Galiţia.

Deoarece în Bucovina nu s-a putut strânge capitalul necesar unei întreprinderi pe o suprafaţă atât de extinsă, Societatea Petrolului s-a străduit ani la rând să atragă investitori străini, existând mai multe încercări de a cointeresa întreprinzători vienezi, englezi, germani în producţia de petrol din Bucovina. Dar, oricât de aproape a fost perspectiva încheierii unui contract, întotdeauna au apărut lucruri neprevăzute care au anulat aceste încercări.

În cele din urmă, Societatea Petrolului din Bucovina a reuşit să încheie un acord cu firmele Lindheim & Comp. din Viena, apoi cu firma americană Bergheim & MacGarvey – care opera în Galiţia, deţinând aici uzine colosale şi având rezultate excelente – acord, prin care aceste firme primeau drepturile de exploatare ale Societăţii faţă de Fondul Religionar Greco-Ortodox şi faţă de mai multe comune. În cazul în care, în urma forajelor, s-ar fi obţinut rezultate corespunzătoare, firmele urmau să preia întreaga afacere.

Activităţile de până acum ale firmelor sus-numite demonstrează că încercările de exploatare s-au făcut cu toate noile mijloace tehnice avansate şi cu mari investiţii de capital. La faţa locului au venit deja mai mulţi specialişti în foraje canadieni, turnurile şi aparatele de foraj au fost deja instalate. Primul foraj de mare adâncime a început în comuna cadastrală Stulpicani şi, până la 1 iunie a acestui an [1890], ar trebui să ajungă la 150 de metri. Alte foraje vor fi începute, la fel de energic, în cursul acestei veri. Întreprinzătorii speră la cel mai mare succes, deoarece în Bucovina se întrunesc toate condiţiile pentru o producţie bogată, la fel ca în Galiţia. Se vor folosi din belşug toate mijloacele tehnice şi bogatele experienţe în domeniu şi sperăm ca, în scurt timp, să constatăm prezenţa unei industrii petroliere la scară largă în ţara noastră, numai să nu lipsească un singur lucru, foarte important în întreprinderile miniere: norocul. Poate că soarta va fi generoasă cu Bucovina, de această dată poate că vom auzi, în curând, de rezultate avantajoase, şi, de aceea, urăm întregii întreprinderi, din suflet, mult noroc!

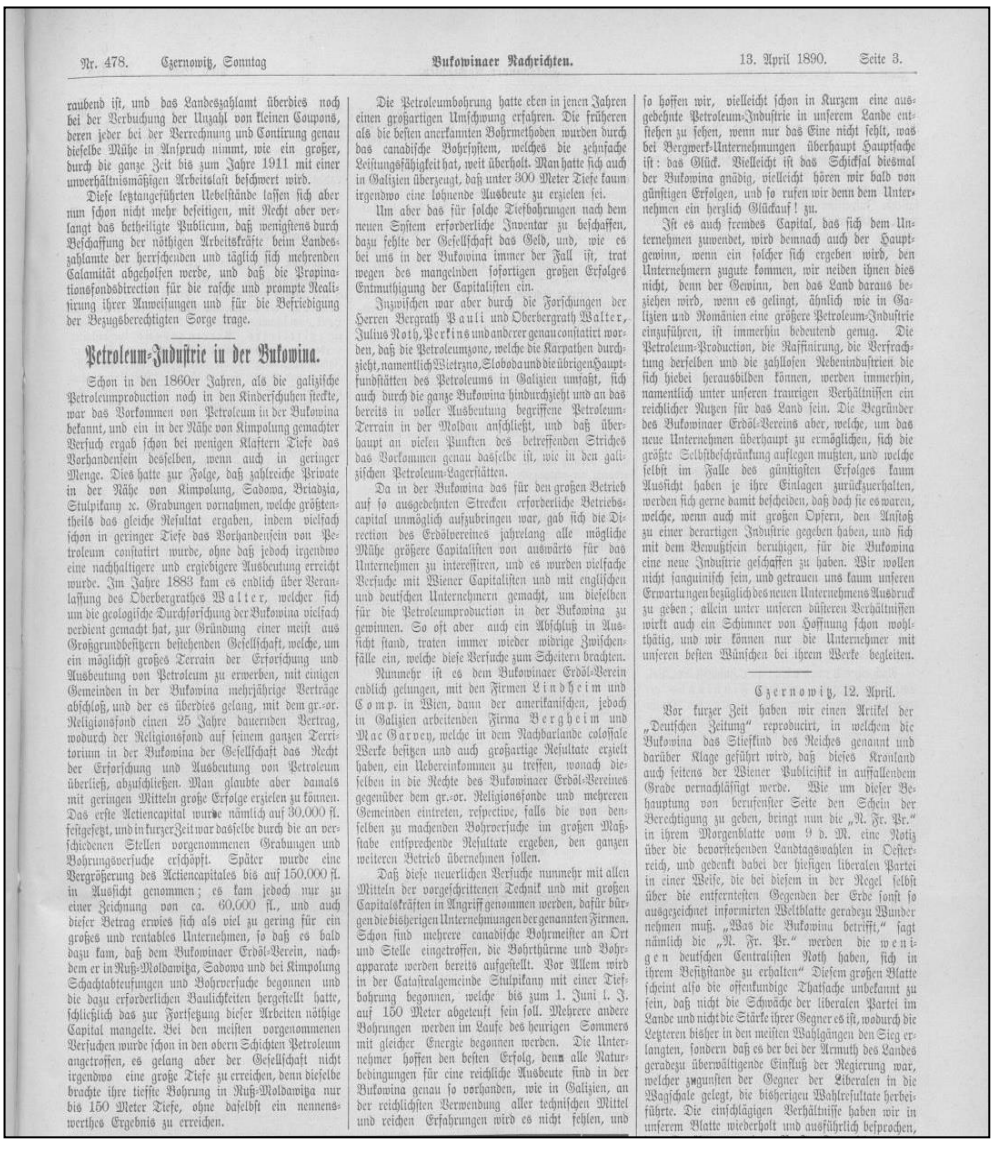
Deoarece se investeşte capital străin, cea mai mare parte a profitului, dacă va fi obţinut, revine investitorilor. Nu suntem invidioşi, pentru că, dacă se va reuşi introducerea unei industrii petroliere în Bucovina, la fel ca în Galiţia şi România, profitul care îi va reveni ţării va fi, oricum, unul destul de semnificativ. Producţia de petrol, rafinarea, transportul acestuia şi nenumăratele industrii adiacente, care se pot dezvolta pe lângă acestea, vor fi, de asemenea, un câştig valoros pentru ţara noastră, aflată în condiţii [economice] triste.

Fondatorii Societăţii Petrolului din Bucovina, care, pentru a face posibilă această întreprindere, şi-au investit şi ultimii bani, nu vor avea mari şanse de a-i recupera, în cazul în care ea va fi una de succes, dar se mulţumesc cu meritul de a fi fost ei cei care, chiar şi cu cele mai mari sacrificii, au iniţiat dezvoltarea acestei noi industrii şi vor avea conştiinţa împăcată că au reuşit introducerea ei în

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

Bucovina. Nu dorim să fim prea entuziaşti şi abia dacă avem curaj să ne exprimăm aşteptările cu privire la noua întreprindere, dar, în situaţia tristă în care ne aflăm, se pare că licăre o speranţă şi vrem să le transmitem întreprinzătorilor cele mai bune urări.

Sursa: „Bukowinaer Nachrichten", Czernowitz, III. Jahrgang, Nr. 478, Sonntag den 13. April 1890, p. 3. Traducere în limba română de Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

Nr. 478. Czernowitz, Sonntag **Bukowinaer Nachrichten.** 13. April 1890. Seite 3.

raubend ist, und das Landeszahlamt überdies noch bei der Verbuchung der Unzahl von kleinen Coupons, deren jeder bei der Verrechnung und Contirung genau dieselbe Mühe in Anspruch nimmt, wie ein großer, durch die ganze Zeit bis zum Jahre 1911 mit einer unverhältnismäßigen Arbeitslast beschwert wird.

Diese letztangeführten Uebelstände lassen sich aber nun schon nicht mehr beseitigen, mit Recht aber verlangt das betheiligte Publicum, daß wenigstens durch Beschaffung der nöthigen Arbeitskräfte beim Landeszahlamte der herrschenden und täglich sich mehrenden Calamität abgeholfen werde, und daß die Propinationsfondsdirection für die rasche und prompte Realisirung ihrer Anweisungen und für die Befriedigung der Bezugsberechtigten Sorge trage.

Petroleum-Industrie in der Bukowina.

Schon in den 1860er Jahren, als die galizische Petroleumproduction noch in den Kinderschuhen steckte, war das Vorkommen von Petroleum in der Bukowina bekannt, und ein in der Nähe von Kimpolung gemachter Versuch ergab schon bei wenigen Klaftern Tiefe das Vorhandensein desselben, wenn auch in geringer Menge. Dies hatte zur Folge, daß zahlreiche Private in der Nähe von Kimpolung, Sadowa, Briadzia, Stulpikany ꝛc. Grabungen vornahmen, welche größtentheils das gleiche Resultat ergaben, indem vielfach schon in geringer Tiefe das Vorhandensein von Petroleum constatirt wurde, ohne daß jedoch irgendwo eine nachhaltigere und ergiebigere Ausbeutung erreicht wurde. Im Jahre 1883 kam es endlich über Veranlassung des Oberbergrathes Walter, welcher sich um die geologische Durchforschung der Bukowina vielfach verdient gemacht hat, zur Gründung einer meist aus Großgrundbesitzern bestehenden Gesellschaft, welche, um ein möglichst großes Terrain der Erforschung und Ausbeutung von Petroleum zu erwerben, mit einigen Gemeinden in der Bukowina mehrjährige Verträge abschloß, und der es überdies gelang, mit dem gr.-or. Religionsfond einen 25 Jahre dauernden Vertrag, wodurch der Religionsfond auf seinem ganzen Territorium in der Bukowina der Gesellschaft das Recht der Erforschung und Ausbeutung von Petroleum überließ, abzuschließen. Man glaubte aber damals mit geringen Mitteln große Erfolge erzielen zu können. Das erste Actiencapital wurde nämlich auf 30.000 fl. festgesetzt, und in kurzer Zeit war dasselbe durch die an verschiedenen Stellen vorgenommenen Grabungen und Bohrungsversuche erschöpft. Später wurde eine Vergrößerung des Actiencapitales bis auf 150.000 fl. in Aussicht genommen; es kam jedoch nur zu einer Zeichnung von ca. 60.000 fl., und auch dieser Betrag erwies sich als viel zu gering für ein großes und rentables Unternehmen, so daß es bald dazu kam, daß dem Bukowinaer Erdöl-Verein, nachdem er in Ruß-Moldawitza, Sadowa und bei Kimpolung Schachtabteufungen und Bohrversuche begonnen und die dazu erforderlichen Baulichkeiten hergestellt hatte, schließlich das zur Fortsetzung dieser Arbeiten nöthige Capital mangelte. Bei den meisten vorgenommenen Versuchen wurde schon in den obern Schichten Petroleum angetroffen, es gelang aber der Gesellschaft nicht irgendwo eine große Tiefe zu erreichen, denn dieselbe brachte ihre tiefste Bohrung in Ruß-Moldawitza nur bis 150 Meter Tiefe, ohne daselbst ein nennenswerthes Ergebnis zu erreichen.

Die Petroleumbohrung hatte eben in jenen Jahren einen großartigen Umschwung erfahren. Die früheren als die besten anerkannten Bohrmethoden wurden durch das canadische Bohrsystem, welches die zehnfache Leistungsfähigkeit hat, weit überholt. Man hatte sich auch in Galizien überzeugt, daß unter 300 Meter Tiefe kaum irgendwo eine lohnende Ausbeute zu erzielen sei.

Um aber das für solche Tiefbohrungen nach dem neuen System erforderliche Inventar zu beschaffen, dazu fehlte der Gesellschaft das Geld, und, wie es bei uns in der Bukowina immer der Fall ist, trat wegen des mangelnden sofortigen großen Erfolges Entmuthigung der Capitalisten ein.

Inzwischen war aber durch die Forschungen der Herren Bergrath Pauli und Oberbergrath Walter, Julius Roth, Perkins und anderer genau constatirt worden, daß die Petroleumzone, welche die Karpathen durchzieht, namentlich Wietrzno, Slobodа und die übrigen Hauptfundstätten des Petroleums in Galizien umfaßt, sich auch durch die ganze Bukowina hindurchzieht und an das bereits in voller Ausbeutung begriffene Petroleum-Terrain in der Moldau anschließt, und daß überhaupt an vielen Punkten des betreffenden Striches das Vorkommen genau dasselbe ist, wie in den galizischen Petroleum-Lagerstätten.

Da in der Bukowina das für den großen Betrieb auf so ausgedehnten Strecken erforderliche Betriebscapital unmöglich aufzubringen war, gab sich die Direction des Erdölvereines jahrelang alle mögliche Mühe größere Capitalisten von auswärts für das Unternehmen zu interessiren, und es wurden vielfache Versuche mit Wiener Capitalisten und mit englischen und deutschen Unternehmern gemacht, um dieselben für die Petroleumproduction in der Bukowina zu gewinnen. So oft aber auch ein Abschluß in Aussicht stand, traten immer wieder widrige Zwischenfälle ein, welche diese Versuche zum Scheitern brachten.

Nunmehr ist es dem Bukowinaer Erdöl-Verein endlich gelungen, mit den Firmen Lindheim und Comp. in Wien, dann der amerikanischen, jedoch in Galizien arbeitenden Firma Bergheim und Mac Garvey, welche in dem Nachbarlande colossale Werke besitzen und auch großartige Resultate erzielt haben, ein Uebereinkommen zu treffen, wonach dieselben in die Rechte des Bukowinaer Erdöl-Vereines gegenüber dem gr.-or. Religionsfonde und mehreren Gemeinden eintreten, respective, falls die von denselben zu machenden Bohrversuche im großen Maßstabe entsprechende Resultate ergeben, den ganzen weiteren Betrieb übernehmen sollen.

Daß diese neuerlichen Versuche nunmehr mit allen Mitteln der vorgeschrittenen Technik und mit großen Capitalskräften in Angriff genommen werden, dafür bürgen die bisherigen Unternehmungen der genannten Firmen. Schon sind mehrere canadische Bohrmeister an Ort und Stelle eingetroffen, die Bohrthürme und Bohrapparate werden bereits aufgestellt. Vor Allem wird in der Catastralgemeinde Stulpikany mit einer Tiefbohrung begonnen, welche bis zum 1. Juni l. J. auf 150 Meter abgeteuft sein soll. Mehrere andere Bohrungen werden im Laufe des heurigen Sommers mit gleicher Energie begonnen werden. Die Unternehmer hoffen den besten Erfolg, denn alle Naturbedingungen für eine reichliche Ausbeute sind in der Bukowina genau so vorhanden, wie in Galizien, an der reichlichsten Verwendung aller technischen Mittel und reichen Erfahrungen wird es nicht fehlen, und so hoffen wir, vielleicht schon in Kurzem eine ausgedehnte Petroleum-Industrie in unserem Lande entstehen zu sehen, wenn nur das Eine nicht fehlt, was bei Bergwerk-Unternehmungen überhaupt Hauptsache ist: das Glück. Vielleicht ist das Schicksal diesmal der Bukowina gnädig, vielleicht hören wir bald von günstigen Erfolgen, und so rufen wir denn dem Unternehmen ein herzlich Glückauf! zu.

Ist es auch fremdes Capital, das sich dem Unternehmen zuwendet, wird dennoch auch der Hauptgewinn, wenn ein solcher sich ergeben wird, den Unternehmern zugute kommen, wir neiden ihnen dies nicht, denn der Gewinn, den das Land daraus beziehen wird, wenn es gelingt, ähnlich wie in Galizien und Rumänien eine größere Petroleum-Industrie einzuführen, ist immerhin bedeutend genug. Die Petroleum-Production, die Raffinirung, die Verfrachtung derselben und die zahllosen Nebeninduſtrien die sich hiebei herausbilden können, werden immerhin, namentlich unter unseren traurigen Verhältnissen ein reichlicher Nutzen für das Land sein. Die Begründer des Bukowinaer Erdöl-Vereins aber, welche, um das neue Unternehmen überhaupt zu ermöglichen, sich die größte Selbstbeschränkung auflegen mußten, und welche selbst im Falle des günstigsten Erfolges kaum Aussicht haben je ihre Einlagen zurückzuerhalten, werden sich gerne damit bescheiden, daß doch sie es waren, welche, wenn auch mit großen Opfern, den Anstoß zu einer derartigen Industrie gegeben haben, und sich mit dem Bewußtsein beruhigen, für die Bukowina eine neue Industrie geschaffen zu haben. Wir wollen nicht sanguinisch sein, und getrauen uns kaum unseren Erwartungen bezüglich des neuen Unternehmens Ausdruck zu geben; allein unter unseren düsteren Verhältnissen wirkt auch ein Schimmer von Hoffnung schon wohlthätig, und wir können nur die Unternehmer mit unseren besten Wünschen bei ihrem Werke begleiten.

Czernowitz, 12. April.

Vor kurzer Zeit haben wir einen Artikel der „Deutschen Zeitung" reproducirt, in welchem die Bukowina das Stiefkind des Reiches genannt und darüber Klage geführt wird, daß dieses Kronland auch seitens der Wiener Publicistik in auffallendem Grade vernachlässigt werde. Wie um dieser Behauptung von berufenster Seite den Schein der Berechtigung zu geben, bringt nun die „N. Fr. Pr." in ihrem Morgenblatte vom 9 d. M. eine Notiz über die bevorstehenden Landtagswahlen in Oesterreich, und gedenkt dabei der hiesigen liberalen Partei in einer Weise, die bei diesem in der Regel selbst über die entferntesten Gegenden der Erde sonst so ausgezeichnet informirten Weltblatte geradezu Wunder nehmen muß. „Was die Bukowina betrifft," sagt nämlich die „N. Fr. Pr." werden die wenigen deutschen Centralisten Noth haben, sich in ihrem Besitzstande zu erhalten" Diesem großen Blatte scheint also die offenkundige Thatsache unbekannt zu sein, daß nicht die Schwäche der liberalen Partei im Lande und nicht die Stärke ihrer Gegner es ist, wodurch die Letzteren bisher in den meisten Wahlgängen den Sieg erlangten, sondern daß es der bei der Armuth des Landes geradezu überwältigende Einfluß der Regierung war, welcher zugunsten der Gegner der Liberalen in die Wagschale gelegt, die bisherigen Wahlresultate herbeiführte. Die einschlägigen Verhältnisse haben wir in unserem Blatte wiederholt und ausführlich besprochen,

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)

Articol despre *Industria petrolului în Bucovina / Petroleum-Industrie in der Bukowina*, în „Bukowinaer Nachrichten“, Cernăuţi, anul III, nr. 478, 13 aprilie 1890, p. 3.

BDD-A32764 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:50:48 UTC)